

DOI 10.31909/26168812.2021-(53)-1
УДК [37.018.43:004]:796

**PROBLEMS OF ORGANIZATION OF DISTANCE LEARNING IN PHYSICAL
CULTURE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

**ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Оксана Баштовенко

кандидат біологічних наук, доцент

E-mail: osiabasht@i.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6793-7880>

Ізмаїльський державний гуманітарний
університет, Україна

Oksana Bashtovenko

PhD in Biologi, Associate Professor

E-mail: osiabasht@i.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6793-7880>

Izmail State University of Humanities, Ukraine

Світлана Станєва

вчитель загальноосвітньої школи I-III
ступенів № 8 м. Ізмаїл

Svetlana Staneva

Teacher of secondary school of I-III grades
№ 8, Izmail

ABSTRACT

The article reveals the state of implementation of distance learning in educational institutions during quarantine activities Covid-19 pandemic. The study analyzes the features of educational platforms and prospects for the use of distance technologies in the training of future professionals in physical culture and sports, as well as the possibility of using information technology in the future professional activities of physical education teachers. Factors of increase of efficiency of training at the expense of expansion of information and communicative competence of participants of educational process are considered. The essence of distance learning is revealed, and the main directions of improving the quality of knowledge of students are identified through the experience of implementing this form of education in secondary schools and higher education at the Department of Physical Culture. The article highlights a number of major problems and difficulties in distance learning. Moodle and Google Classroom software environments have shown practical capacity and actually met the needs of all participants in the educational process through the possibility of implementing didactic principles of learning. We found the effectiveness of a generalized approach to the creation of distance learning courses. Specific requirements, their systematization and similar structure with clear requirements and criteria for assessing knowledge and skills allow you to quickly navigate and carry out the learning process. The positive aspects and prospects of distance learning in the software environments Moodle and Google Classroom are outlined. At the same time, the impossibility of carrying out the practical component of the educational process is determined, which requires the specificity of the exercise in the training of specialists in physical culture and sports. Therefore, the need to provide alternative types of information and feedback is considered effective.

Key words: distance learning, physical culture and sports, secondary education, higher education, distance learning technologies.

Постановка проблеми. Школи відіграють фундаментальну роль у розвитку суспільства як початковий вагомий етап соціалізації та становлення особистості. Вони надають освітню, медичну допомогу, консультаційні послуги, технологічну підтримку, забезпечують фізичну активність, харчування та є простором для оптимального розвитку

та суспільних відносин дитини. Школи надають можливість успішності функціонування держави, різних її галузей та структур, через можливості здійснення громадянами своїх суспільних функцій. Школа надає можливість повноцінно працювати батькам, як заклад, що забезпечує безпечний простір для навчання та поза навчальної діяльності їх дітей.

Вищі навчальні на другому етапі освіти людини продовжують закладати фундаментальні основи по становленню особистості та визначенню стратегічних напрямів професійної траєкторії у суспільстві. Цей шлях проходять не всі молоді люди, лише ті, які визначили для себе можливості та бажання продовження освіти. Етап навчання у виші є не обов'язковим, але в цьому його цінність. Саме свідоме відношення до навчання визначає особливості набуття певних кваліфікацій, та підготовку кваліфікованих спеціалістів на високому рівні.

Початок карантинних обмежень у березні 2020 року, що створив виклики для всіх систем на державному рівні для країн усього світу, не став винятком і для України. З 12 березня усі навчальні заклади за один день мали перейти на дистанційне навчання. Але такі кардинальні зміни, зазвичай, потребують не одного року підготовки для швидкого та ефективного впровадження.

Перший досвід дистанційного навчання в Україні не можна назвати позитивним. Вчителі, викладачі, здобувачі освіти та батьки не були готові до таких випробувань. Необхідність організації освіти он-лайн для кожного з учасників освітнього процесу стала повною несподіванкою.

Роботу потрібно було організовувати за декілька днів і для кожного учасника освітнього процесу почалися пошуки власних технологій та засобів вирішення цієї ситуації.

Перехід на дистанційне навчання акцентувало нерівність громадян та виявило найуразливіші верстви населення. Саме вони найбільше відчували тягар фінансової, фізичної та психологічної шкоди, спричиненої пандемією. Багато хто не мав доступу до Інтернету, чимало учнів змушені були взяти на себе обов'язки батьків по піклуванні за молодшими братами та сестрами та інше.

Перед керівниками закладів освіти постала проблема окреслення стратегічних напрямів у вирішенні нелегких завдань:

- Оптимізація задоволення потреб усіх учасників освітнього процесу.
- Якісне подання навчального матеріалу.
- Досягнення поставленої мети завдяки Інтернет-ресурсам.

На той час актуальним були пошуки відповідей на питання: Які підходи необхідно використовувати до навчального процесу? Що буде ефективним, а що – ні під час дистанційного навчання? Що не спрацює і чому? І хоча умови дистанційного навчання були регламентовані на законодавчому рівні Наказом Міністерства освіти і науки України (Наказ, 2013). № 466 від 25 квітня 2013 року «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», але перехід до нього був непростим (Положення, 2013).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для повного та всебічного аналізу дистанційного навчання і його проблем при проведенні в віддаленому форматі нам цікава думка науковців з даної проблематики. Питання дистанційного навчання з використанням інформаційної, цифрової технології у навчальному процесі розробляли досить давно. Ще на початку 21 століття проблемними питаннями формування викладацького складу для системи дистанційного навчання у військовій галузі для створення інформаційних технологій у сфері безпеки займався Д.Д. Доляновський (Рубан, 2004). Застосування проблемного навчання у вищому навчальному закладі цікавило І. Перегуду, Н.М. Мирончук ще у часи, коли про пандемію навіть не чули – 2014 році. У 1999 році виходять навчальні посібники та монографії по дистанційному навчанню авторів: В.М. Кухаренко, О.В. Рибалко, Т.О. Олійник, які далі досить успішно впроваджували технології розробки дистанційних курсів та розвивали питання змішаного навчання

(Биков, 2008).

Активізація пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання активно вивчалася О.В. Собаєвою у Харківському державному педагогічному університеті у 2001 році. Не обійшли увагою і питання інтеграції дистанційної та традиційної форм організації навчального процесу Б.І. Мокін, О.П. Мельник, О.В. Слободянюк у 2009 році. Н. Самолук, М. Швець наголошували на актуальності та проблемності дистанційного навчання у 2013 році. Ще до пандемії році особливості дистанційного навчання студентів вичав Н.В. Бойченко. У 2010 році Попова О. акцентує увагу на перехід до інтерактивних видів взаємодії, вона зазначає, що здобувачі повинні мати можливість самостійно отримувати знання і породжувати власне інноваційне знання, тим самим формувати нові компетенції XXI століття, які зветься чотири «К»: креативність, критичне мислення, комунікація, кооперація.

Специфіка та перспективи використання дистанційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, з огляду на сьогодення, представлена у розділі монографії В. Кухаренко «Екстремне дистанційне навчання», авторами Даниско О., Корносенко О., Тараненко І. (Кухаренко, 2020: 186).

Тобто можна відзначити, що дистанційне навчання, необхідність у якому виникла досить несподівано, як глобального, не повинно було стати несподіванкою. Освітня спільнота вже була частково підготовлена до таких технологій, але практичного досвіду у широкому масштабі ще не було напрацьовано.

Дійсно, для одних учнів перехід на дистанційне навчання дався легко, для інших – це стало викликом. Деякі учні змогли легко орієнтуватися у інтернет – просторі, а для інших це було занадто складно. У такому випадку отримати особливий зворотній зв'язок дистанційно практично неможливо.

Мета роботи. Виявити основні моменти, щодо можливості покращення освітнього процесу під час дистанційного навчання. Окреслити основні проблеми у налагодженні комунікативних зв'язків учасників освітнього процесу, зацікавлених сторін з представниками закладу освіти. Виявити можливості правильної комунікації для побудувати успішного освітнього процесу. Проаналізувати можливості та перспективи дистанційного формату навчання за умов пандемії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість батьків вважають, що до їх функцій входить лише забезпечення фізіологічних процесів дитини, а функціями школи є освіта та виховання.

Під час карантинних місяців відбувалася велика кількість он-лайн – конференцій на тему «Співпраця і залученість батьків до навчання під час карантину» на одному з яких представниця громадської організації «Батьки SOS» визначає помилковим твердження батьків, щодо того, що тільки функціями школи є освіта та виховання. Оксана Коваленко наголосила, що батьки мають усвідомити - вони є головними мотиваторами, прикладом того, як діяти в тій чи іншій ситуації. Саме батьки повинні навчати дітей бути толерантними та будувати діалог у цих непростих для всіх умовах.

З плином часу, дистанційне навчання поступово стало звичайним для здобувачів освіти, а інтерактивні підходи до освітнього процесу змогли ще більше зацікавити учнів. Але ще не всі кроки зроблені у напрямку оптимізації он-лайн навчання.

Забезпечення виконання певного алгоритму дій до дистанційного навчання, а саме:

- переконатися що учні мають необхідні пристрої та підключення до мережі Інтернет. У деяких випадках вчителі, викладачі можуть допомогти підключитися або зареєструватися у домашніх умовах;
- проводити опитування учнів щодо того, які навички були б корисними для учнів, а які було найважче опановувати;
- починати навчальний рік з тестування для виявлення рівня підготовленості та рівня опанування пройденого матеріалу;

- пройти тест на «відставання» для виявлення прогалин у навчальному матеріалі. Учні, особливо старших класів, і багато батьків занепокоєні через вступ до університетів - чи достатньо знань і старань вони доклали, якими будуть оцінки в атестаті.

- намагатися зрозуміти, що методики екстреного дистанційного навчання мають строк придатності;

- зрозуміти, як можливо само мотивуватися. Важливо розібратися, як залишатися презентабельними. Деякі вчителі починають комплексувати з приводу того, чи не вдається їм бути достатньо ефективними?

- уміння робити паузу, коли потрібно, роблять процес навчання більш адаптованим до потреб і можливостей учасників освітнього простору.

У багатьох школах вчителі перейшли на інтернет ресурси з неймовірною швидкістю, щоб зберегти відчуття до карантинного розпорядку. Але доцільно мати деякий час для відпочинку, щоб здобути кращі результати в довгостроковій перспективі. Пауза потрібна для переосмислення, просто щоб увійти в цей простір із трохи меншою одержимістю, що шкодить і учням і викладачам. Але все ж таки дослідження показують, що дистанційне навчання ніколи не буде таким же ефективним як шкільне та аудиторне.

Деякі напрацювання у процесі тривалого дистанційного навчання, вже дозволяють виокремити рекомендації щодо того як зробити це навчання ефективним та якісно провести дистанційний он-лайн урок?

Перші поради стосуються родин, які мають декілька дітей, які не можуть працювати он-лайн:

1. Вчителів варто заздалегідь попередити про те, що в родині не вистачає технічних пристроїв для всіх дітей.

2. Родині слід попрацювати над спільним графіком. Наприклад, якщо у однієї дитини є необхідність виконати завдання у зошиті, то з гаджетом на цей час може працювати інша дитина.

3. До загального шкільного розкладу варто розробити індивідуальний підхід. Адже дистанційна освіта – це поєднання синхронного навчання, де вчитель і діти працюють однозначно он-лайн та індивідуального, асинхронного. Уразі неможливості приєднання учня до синхронного уроку, вчитель має застосувати індивідуальний підхід і в цьому випадку він буде на свій розсуд використовувати засоби навчання. Це може бути аудіо коментар до виконаних завдань, або зустріч он-лайн на 10 – 15 хв, або інший.

Що робити у випадку коли деякі вчителі відмовляються з'являтися на он-лайн – зв'язок з учнями?

Звісно, в першу чергу батьки повинні звернутися до адміністрації школи. І хоча, на жаль, зараз не має чіткого алгоритму, яким чином викладати матеріал вчителю на он-лайн навчанні, але безперечно, дітям потрібна зорова та слухова комунікація з вчителем, яку і повинен забезпечити навчальний заклад.

Дуже зручним навчальним середовищем, яке обрали більшість шкіл є сервіс Google Classroom (Даниско, 2018). Деякі навчальні заклади обрали платформу Moodle, яку теж можливо ефективно використовувати для впровадження освітнього процесу. Дуже інформативні, предметно-спрямовані корисні та короткі навчальні відео для уроків надає платформа «Всеукраїнська школа он-лайн».

Відповідно до профілю предмету кожен вчитель використовує зручні для його діяльності додаткові засоби комунікації. Вчителі англійської мови використовують контент навчальних тем на платформах Quetzal та Quilt. Вчителі фізичної культури користуються матеріалами «Всеукраїнської школи он-лайн», «Всеукраїнського проекту Junior Z» «Всеосвіти» та інші.

В теперішній час, після покращення епідеміологічної ситуації в країні, та спадом захворюваності на Covid-19, багато навчальних закладів переходять на змішану форму навчання. Її також доречно використовувати при самоізоляції і дистанційному режимі при

захворюванні понад 50% учнів.

В таких випадках доречно використовувати поради щодо проведення змішаних он-лайн, або асинхронних форм навчання.

Важливо розуміти, що, переобтяження дітей сидінням біля екранів гаджетів є дуже шкідливим, тому завдання повинні бути невеликі за об'ємом, доступні для виконання всіма учнями, та підлягати обов'язковій їх перевірці. Викладач повинен зважати на цінність часу дітей в он-лайн і подавати матеріал максимально стисло. Зокрема, дуже ефективно структурують навчальний матеріал презентації. Це стисле подання матеріалу, після перегляду якого, можливо його зафіксувати та опрацювати дома (Юнеско, 2020).

Деякі дисципліни, які вимагають набуття суто практичних навичок також перевели на дистанційне навчання. Мова ведеться про фізичну культуру, образотворче мистецтво та трудове навчання.

Це є логічним, але одночасно збільшує шкідливі впливи умов, що склалися в житті учнів. Заняття фізичною культурою саме зараз, в цей час не лише сприяють здоров'ю та поліпшують спортивну форму, але й піднімають настрій та допомагають позбавитися поганих думок.

Вищі навчальні заклади також зазнали проблеми з організацією дистанційного навчання з дисципліни «Фізична культура» та фаховими дисциплінами, які вимагають набуття компетенцій практичного спрямування. З весняного семестру середини березня 2020 року з введенням заходів самоізоляції у зв'язку з поширенням корона-вірусної інфекції COVID-19 почалося дистанційне навчання студентів у вишах. Всі практичні і теоретичні заняття з усіх дисциплін були переведені на дистанційний формат навчання, в тому числі і проведення занять з фахових предметів за спеціальністю фізична культура і спорт. Предмет фізична культура, як складова навчального процесу закладу освіти взагалі був відмінений.

На даний час введення нових форм і методів навчання неминуче. Оптимізація традиційних форм і методів навчання, підвищення інтересу і мотивації у закладах освіти із впровадженням дистанційного навчання відбувалася за допомогою технічних ресурсів. Незважаючи на труднощі, які супроводжували освітній процес, вдавалося знайти можливість підвищити пізнавальний інтерес студентів, активність у навчальній діяльності і, як наслідок, рівень теоретичних знань (Гахович, 2017: 186-192).

За вимогами часу викладачі обрали зручні для себе платформи, на яких здійснювали навчальний процес. Свою ефективність підтвердили Classroom та Moodle як зручне середовище для вміщення необхідного навчального матеріалу. Зворотний зв'язок, такий важливий та необхідний у освітньому процесі, відбувався з залученням можливостей електронного листування, мобільного зв'язку. Опанувавши додатки для он-лайн зустрічей, викладачі активно використовували Zoom та Google Meet, що дозволило наблизити учасників освітнього процесу один до одного та наладити необхідний процес спілкування.

Але, при аналізі ситуації, не дивлячись на, начебто, вдалу організацію процесу навчання, для вдосконалення цієї форми освіти, доречно вказати на основні проблеми, що виникають у здобувачів освіти при здійсненні нової форми навчання.

Заняття фізичною культурою на даний період мають ще більшого значення але їх проведення дистанційно може істотно ускладнюватися. Необхідність виконання завдань тільки вдома (при забороні виходу на вулицю), а також відсутність необхідного спортивного інвентарю створювали перешкоди для якості навчального процесу. У зв'язку з цим, пошук альтернативних методів і прийомів організації занять фізичною культурою в складних дистанційних умовах, є досить актуальною проблемою.

Дисципліна «Фізична культура» та фахові дисципліни за спеціальністю «Фізична культура та спорт» мають у більшості, практичне спрямування, та використовують різноманітні формати завдань з комплексним їх застосуванням, які дозволяють

підтримувати належний рівень фізичного, функціонального стану організму, мають оздоровчу спрямованість, дозволяють домогтися усвідомленого ставлення до самостійних занять фізичною культурою на основі ретельного самоаналізу. Визначального значення для оцінки якості виконуваної педагогом діяльності, набуває отримання зворотного зв'язку від суб'єктів освітнього процесу: школярів, студентів. Особливо актуальний такий зворотний зв'язок, коли апробуються нові підходи, нові методики, прийоми навчання, що і сталося під час переходу на дистанційний формат роботи (Кухаренко, 2020: 186-189).

Взагалі, вдалося підтримати ефективність виконання основних завдань навчального процесу, уникнути більшості проблем дистанційного навчання школярів і студентів для підвищення і вдосконалення якості освітнього процесу з фізичної культури і спорту в умовах віддаленого доступу до занять. Завдяки коригуванню навчальних завдань, організації умов заняття фізичною культурою вдома, забезпечення доступності здобувачів освіти до мережі Інтернет, гнучкості часових меж для заняття спортом, дистанційне навчання в даному напрямку було задовільним.

За період дистанційного навчання студенти виконували лабораторні, практичні роботи, пройшли курс лекційних занять з дисциплін. Але треба відмітити, що дистанційний формат навчання в разі збільшив навантаження як на викладачів, так і на студентів.

Тому тривалість карантинних заходів вимагає пошуку нових і більш ефективних варіантів дистанційного виконання роботи в умовах ізоляції саме сфері освіти і фізичного виховання.

Коректна організація самостійної дистанційної роботи здобувачів освіти викладачами впливає на продуктивність виконання завдань, на мотивацію здобувачів освіти. Викладачами було створено варіанти дистанційного навчання в межах програми, запропоновані різноманітні варіанти завдань, які в комплексі дозволяють підтримувати належний рівень фізичного, функціонального стану здобувача освіти. В цілому, студенти прийняли ті варіанти завдань, які дозволили їм реалізовувати зміст дисципліни в дистанційному форматі. Найбільш бажаними серед студентів виявилися самостійні тренування з використанням мобільних додатків (які і до дистанційного навчання успішно використовувалися кафедрами).

Випробування продовжилось у новому навчальному 2020-2021 році, з продовження навчання у дистанційному форматі. На сучасному етапі освіти, пред'являються підвищені вимоги до форм, методів, прийомів навчання. У зв'язку з розвитком і доступністю мережі Інтернет, з'являються все більші можливості для впровадження нових технологій в сфері фізичної культури.

Змінилася форма підготовки до занять, але треба пам'ятати висловлювання К. Д. Ушинського: «Учитель залишається вчителем до тих пір, поки вчиться».

Хоча дистанційне навчання не може замінити стандартні практичні уроки з фізичної культури, бо їх основа – довільна рухова діяльність, яка формує необхідні вміння та навички, фізичні здібності, що дозволяють оптимізувати стан здоров'я і працездатність, але треба враховувати й те, що система дистанційного навчання включає різноманітні варіанти завдань, які в комплексі дозволяють підтримувати мотивацію і спрямування на оздоровчу фізичну активність. Поступове набуття навичок самоорганізації дистанційної навчальної діяльності дозволило зробити процес набуття освіти більш якісним.

Навчальний процес студентів на дистанційному навчанні потребує більшої інтенсивності. Важливою умовою є неперервність і систематичність навчальної роботи. Слід зазначити, що навчання через електронну систему відрізняється великим обсягом самостійної роботи, а якість отримання знань залежить від самоорганізації студента. Розробка і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання, використання дистанційної освіти дозволяють підвищити мотивацію до вивчення предмета, професійний рівень викладача, рівень студентів у навчальній роботі.

Система навчання дисциплін за фаховою підготовкою «Фізична культура і спорт» урахувала нові вимоги в умовах коронавірусної інфекції, що включила різноманітні варіанти завдань, та їх ретельний аналіз. Всі види роботи контролюються викладачами в освітніх інституціях університету оцінюються в балах, і заносяться в електронний журнал і портфоліо студента.

З огляду на епідеміологічну ситуацію зручним виявилось використання додатків до смартфона, рекомендованих для занять спортом і фізичного навантаження. Зручні для використання, дуже різноманітні, багато з яких безкоштовні. Деякі з них дозволяють точно визначити зміст, обсяг і час фізичного навантаження. Одним з рекомендованих і вже апробованих на практиці викладачами кафедри фізичної культури університету є мобільний додаток «Strava».

Додаток зберігає результати, і щодня нагадує студенту про тренування, розробляє програму тренувань на 30 днів. При цьому обов'язково враховується необхідність поступового збільшення навантаження. Викладач контролює процес використання додатків та акцентує увагу на необхідності методів та способів самоконтролю. Прості методики, як то - вимірювання пульсу перед початком занять, необхідні для правильного визначення ритму дихання. В залежності від частоти пульсу (парності ударів), розраховують на яких кроках робити вдих та видих. При 60-80 ударів в хвилину (парна кількість ударів), вдих і видих розподіляють на 4-6 кроки. Якщо пульс непарний, 61-81 удар, то вдих розподіляється на 3-7 кроки. Ритм дихання треба обов'язково пристосувати до ритму руху для максимально повного та корисного функціонування дихальної системи. В ході заняття контролюється дихання: вдих здійснюється через ніс, а видих – ротом, спокійно, без поштовхів, губи при цьому складені сопілкою для створення деякого опору видихуваному повітряному струменю. Це нескладні методики, але від правильності технічного виконання залежить позитивний результат.

Студенти, що займаються самостійно фізичними навантаженнями, повинні чітко уявляти, що ритмічне протікання фізіологічних процесів – це найважливіша властивість живого організму. Біоритми окремих органів і систем взаємодіють один з одним і утворюють впорядковану систему ритмічних процесів – організацію діяльності організму в часі. Наприклад, розрізняють добовий біоритм, при якому високий рівень працездатності у людини спостерігається приблизно з 8.00 до 12.00 і з 17.00 до 19.00. У ці години активізуються майже всі функції організму. Значно знижуються психофізичні функції в період від 2 до 3 години ночі і від 13.00 до 15.00 дня. Серед днів тижня, з огляду на працездатність, найбільш продуктивними є вівторок, четвер і п'ятниця, а не результативними – понеділок і субота. Правильне складання розпорядку дня, розподіл роботи так, щоб найбільше навантаження відповідало найбільшим можливостям організму одне з найважливіших завдань збереження здоров'я. Тому так важливо в умовах, що склалися та вимусили студентів змінити звичний ритм життя, стимулювати підтримання належної фізичної форми за допомогою незвичних технологій дистанційного навчання. Тим паче, у цей час необхідно використовувати оздоровчі фактори природи (сонце, повітря і вода) та гігієнічні засоби. Велике значення набувають загартовування, комплекси оздоровчо-гігієнічних заходів, розумне поєднання праці і відпочинку, нормалізація сну і харчування, відмова від шкідливих звичок, перебування на свіжому повітрі, достатня рухова активність.

На жаль, необхідно відзначити, що готовність здобувачів освіти, вчителів, викладачів вищої школи до здійснення електронного навчання з урахуванням специфіки цифрового освітнього середовища продовжує залишатися недостатньою. У зв'язку з цим особлива увага приділяється своєчасній організації в освітніх організаціях короткостроковим курсам підвищення кваліфікації по використанню засобів цифрового освітнього середовища в умовах реалізації електронного навчання (Щербина, 2015). Викладачі нашої кафедри обов'язково використовують можливості навчання та

підвищення цифрової грамотності. Короткострокові програми підвищення кваліфікації «Цифрові технології організації змішаного навчання для підвищення якості освітнього процесу», що здійснювались на факультеті управління, адміністрування та інформаційної діяльності допомагають і викладачам і студентам, які консультуються та отримують допомогу від викладачів в освоєнні освітніх додатків G Suite for Education та Moodle.

Матеріали для проведення поточного та рубіжного контролю представлені після кожної теми або розділу; для проведення проміжної атестації як сукупність оціночних і методичних матеріалів, необхідних і достатніх для проведення об'єктивного контролю також надані до курсу. Таким чином, електронні курси на платформі дистанційного навчання Moodle та Classroom дозволяють створити принципово нове освітнє середовище, що активує самостійну роботу студентів, здійснює інтерактивний діалог між користувачем і інформаційною системою, та реалізовується за допомогою мультимедіа технологій.

Викладач хоча тримає зі своєю навчальною групою тісний зв'язок по мобільному пристрою, намагається контролювати самостійну роботу студента, активізуючи його роботу дистанційно, але не завжди має постійний контакт, тому як сама дистанційна робота специфічна тим, що залежить від багатьох факторів: стабільності роботи мережі Інтернет, в першу чергу, та справності лінії електромережі, а також фактору відповідальності здобувачів освіти.

Порівняльний аналіз отриманих даних протягом першого місяця дистанційного навчання в обставинах, що склалися, показав: що застосування кращих форм, засобів, варіантів організації занять дає нам можливість стежити за динамікою включення студентів в дистанційне навчання, спостерігати за вибором кращих форм занять здобувачів освіти, робити висновки.

Відповідь на багато питань, які виникли під час здійснення дистанційного навчання надали результати анкетування, яке було проведено серед батьків та учнів загальноосвітніх шкіл м. Ізмаїл.

Таким чином, результати анкетування проведені в закладах загальної середньої освіти показують, що позитивно ставляться до організації дистанційного навчання 31,5% опитаних, вважаючи за краще цікаві, посильні для них завдання, такі як проведення самостійних тренувань за допомогою мобільного додатку «Strava», виконання практичних занять в онлайн режимі і з використанням зручних для застосування навчених платформах (Інформаційно-аналітична довідка, 2020). Лише 13% опитаних ставляться до організації дистанційного навчання негативно, формат роботи не влаштовує.

Нами було опрацьовано 431 анкета. Респонденти мали змогу надати відверті та неупереджені відповіді на запитання анкети.

На одне з питань: Як ваші діти прийняли інформацію про продовження дистанційного навчання з 1 вересня? – 63% опитаних відповіли, що їх діти зустріли цю новину з незадоволенням, 9% – цій новини зраділи, а інші 20% – зустріли цю новину з байдужими емоціями.

Хочеться відмітити, що близько 73% респондентів відзначили, що підключені до одного провайдера та мають вільний доступ до Інтернету. А от ситуація з технічними засобами складалася критично. Лише 26% учнів мали свій власний ноутбук, 23% школярів користувалися власними смартфонами, а 13,5% респондентів відповіли про наявність декількох пристроїв, з яких вони мали змогу підключатися до конференцій та навчальних платформ. Дуже вразливі сім'ї, і їх 31%, які мали один гаджет на декількох дітей. І тільки 1,4% респондентів відповіли, що у них не має фінансової можливості купити необхідні технічні пристрої.

Щодо можливості відправляти друковані завдання, таке можуть здійснити лише 28%, а 71% – ще не придбали таких пристроїв. Тільки 41% батьків змогли контролювати навчання дітей, знаходячись поряд, або на віддаленні. Деякі з батьків йшли на

дистанційну роботу, аби мати змогу допомагати та контролювати навчання дитини. Інколи для допомоги залучались близькі родичі.

Підсумки опитування свідчать про те, що тільки дві третини учнів забезпечені технічними засобами, а батьки вимушені шукати альтернативу замість можливості самореалізації та професійного зростання. Особливо це відчутно та боляче вражає батьків учнів початкових класів. Але ще одною слабкою стороною он-лайн навчання виявилось те, що при поверненні на очну форму навчання, вчителям і викладачам прийдеться знову повертатися до моніторингу та закріплення пройденого дистанційно матеріалу, бо підсумкове оцінювання не давало реальних та якісних показників.

Подібні проблеми відчували і викладачі вишів. Навчальні заняття нашої кафедри і лекційні і практичні здійснювались у дистанційному форматі за допомогою сервісів G Suite for Education саме: Google Classroom, але студенти сільської місцевості з слабким покриттям мережі, більш ефективно використовували платформу Moodle. Додатки Zoom, Google Hangouts Meet, Viber, Telegram надали можливість основній масі студентів бути активними учасниками навчального процесу та отримати всі необхідні знання для формування професійних компетенцій.

Отримані результати дослідження під час опитування у закладах вищої освіти України вказують на те, що більшість респондентів задоволені запровадженням технологій дистанційного навчання. А саме, повну та часткову задоволеність формами дистанційного навчання висловили 70 % респондентів із числа студентів та 91 % – науково-педагогічних працівників. Незначна частка здобувачів освіти (19,2 %) та науково-педагогічних працівників (8 %) висловили своє незадоволення. Маємо сподівання, що такі технології допомагають підвищувати рівень пізнавальної активності студентів та досягати певних теоретичних результатів, але є неоднозначним у практичних навичках та формах підсумкового контролю (Інформаційно-аналітична, 2020: 5-6).

Можливості електронного середовища, дозволяють викладачеві здійснювати контроль за навчальною діяльністю студентів (коли, як часто і скільки за часом студент переглядав навчальний матеріал, в який час, скільки разів відповідав на питання в тесті). Використання Moodle дозволяє підвищити мотивацію студентів, конфіденційність (кожному студенту видається індивідуальний логін і пароль), інтерактивність, доступність, індивідуалізацію навчання.

Отриманий досвід також показує, що контроль над діями студентів здійснюється тільки чисто технічно, а правильне виконання навчального завдання не завжди вдається проконтролювати. Студенти вже з 1 курсу починають працювати на платформі Moodle, де отримують свій особистий логін і пароль. Викладачі в Moodle відповідно до розкладу занять, ведуть контроль за виконанням завдань, та здійснюють зворотний зв'язок через коментування та повідомлення. Але така важлива комунікація, як живе спілкування учасників освітнього процесу, також включено до освітнього процесу та відбувається за посиланнями, які прикріплені до курсу.

Виклики сучасного світу, які ще до короно вірусної пандемії відчувували молодь від занять фізичною культурою та спортом через масове використання інформаційних технологій, з одного боку, створили можливості для реалізації цих технологій в освітньому процесі, а особливо використання мобільних пристроїв в сфері фізичної культури, спорту і фітнесу. Це, як не парадоксально, сприяє активізації рухового режиму, що в свою чергу, підвищує фізичний розвиток і функціональних показники здоров'я молоді. В сучасних умовах студенти активно використовують мобільні пристрої в повсякденному житті, а також у вигляді помічників у пошуку необхідної інформації при виконанні навчальних завдань.

У зв'язку з цим особливо важливо скористатися нагодою для використання мобільних пристроїв як засобів для організації фізкультурної діяльності молоді через побудову концепції та реалізації технології підготовки студентів до здачі нормативів та

тестів.

Турбота про фізичний стан і здоров'я, особистому саморозвитку не є постійною потребою студентів. Виявлено, що студенти вважають за краще очну форму занять, де присутнє живе спілкування між студентами і викладачами, однокурсниками, ефективні практичні заняття, що супроводжуються розповіддю, показом, використанням спортивного інвентарю і можливістю занять на спортивних обладнаних майданчиках.

Цифрові технології надають можливості підвищення якості та ефективності навчання з дисципліни в дистанційному форматі за умови використання основних інформаційних форм: мультимедіа-лекцій; інтерактивних опитувань; електронних індивідуальних консультацій по електронній пошті або в месенджерах; відеоконференцій; лабораторних практикумів; вебінарів; електронних навчальних матеріалів; обміну файлами; організації самостійної роботи студентів; групових обговорень в чатах; тестуваннях.

Сама по собі цифрова освіта має сприяти рефлексивній позиції як викладача, так і здобувача освіти, посилити зв'язок обох, що є найважливішим компонентом навчально-виховного процесу. Але викладачі відчули вагоме збільшення педагогічного навантаження, яке виросло в рази при дистанційному навчанні. Процес комунікації не був настільки ефективним, як під час звичайного навчального процесу. Неконтрольована кількість часу, яку викладачі відводили на навчальний процес змушувала виснажуватись та втрачати чіткий контроль за виконаними завданнями.

Запропоновані види роботи, які студенти виконували як фото та відео звіти про свої тренування і виконані завдання забирали величезну кількість часу під час перевірки, але не давали належної уяви про якість засвоєння матеріалу. Не всі студенти володіють технологіями зйомки, монтажу, тому знаходяться в нерівних умовах при оцінюванні виконаних завдань.

Мобільні технології в процесі фізичного виховання студентів використовуються лише в якості допоміжних технічних засобів і не впливають належним чином на якість процесу навчання.

І все ж таки дистанційне навчання має багато переваг: можливість навчання незалежно від місця знаходження, в зручний час, в індивідуальному темпі; можливість навчання без відриву від роботи та навчання; цілодобовий доступ до он-лайн-бібліотек; можливість використання інноваційних технологій; можливість спілкування з різними фахівцями в режимі он-лайн і офф-лайн, незалежно від територіальної приналежності.

Дистанційне навчання стало актуальним в умовах надзвичайної ситуації. Але може бути необхідним і за інших обставин, в тому числі висока його актуальність для студентів з особливими освітніми потребами. Мобільні додатки стануть невід'ємною частиною нашого соціально-культурного простору, знання про них необхідно впроваджувати на лекційних і практичних заняттях.

Особливістю організації занять з фізичної культури у вишах є пріоритет практичних занять, де успішно вирішується завдання розвитку фізичних якостей і навчання руховим діям. При цьому теоретична підготовка обмежується нечисленними лекціями і підготовкою рефератів. Оволодіння теоретичними і методичними знаннями з фізичної культури студентів сприяють рефлексії, що робить навчально-тренувальну роботу більш продуктивною.

Інформаційні технології надають додаткові можливості для організації заочного навчання з фізичної культури. Вони дозволяють студентам, територіально відокремленим від навчального закладу, самостійно визначати час освоєння теоретичного курсу. Комп'ютер радикально перетворив комунікативне середовище. В режимі он-лайн, поняття простору і часу в комунікації начебто зникають, таким чином з'являється можливість для спілкування з людьми, що знаходяться де завгодно в межах доступу до Інтернету.

Таким чином, структура трудової діяльності, організація праці та освітнього

простору змінилися до невпізнання, повністю перешикувалася взаємодія учасників освітнього простору, зовсім іншими стали засоби отримання і використання інформації.

Комп'ютер у вигляді ноутбука і мобільні пристрої змінили все наше комунікативне середовище, тепер освітній процес можна здійснювати зі студентами незалежно від їх місцезнаходження.

Коли ми говоримо про он-лайн-навчання, ми повинні уявляти, що існує три його рівня. Електронний ресурс бібліотек як важливий з елементів он-лайн-навчання, дуже вагомо розширює можливості кожної бібліотеки і кожного закладу освіти, і він є вже практично в кожному університеті. Заміщення паперової книги, не кажучи вже про паперові журнали, електронні видання відбулося дуже швидко. Здобувачам освіти доступна практично вся сукупність сучасного наукового знання.

Доступність до літературних та наукових джерел стала однаковою для будь-якого контингенту студентів з будь-якої місцевості.

На початку карантинних заходів в березні місяці 2020 року більшість студентів повернулися до своїх домівок в сільській місцевості. Постало питання значимості самостійної роботи у порівнянні з іншими видами навчальної діяльності, що визначалось багатьма факторами. Найважливішим серед них був фактор, що враховував індивідуальні особливості студентів, як то: рівень готовності до сприйняття навчального матеріалу з окремого предмету, відмінності в темпі, стилі, характері індивідуальної самостійної діяльності, ціннісне відношення студентів до дисципліни, прагненню студентів до самостійного управління своїм особистим часом. Робота на платформах дистанційного навчання вимагала своєчасного виконання завдань, накопичення прострочених у часі та невиконаних завдань знижували загальний рівень засвоєння матеріалу. Не завжди такі прогалини у навчальному процесі відбувалися за вини студента. Технічні проблеми виникали у самих серверах під час навчання, проблеми Інтернет - з'єднання, або відсутність засобів комунікації.

Незважаючи на перепони і труднощі, студентам в основному, вдалося завершити навчальний семестр та завдяки електронним журналам серверів отримати об'єктивні оцінки.

Важливою складовою, без якої процес дистанційного навчання не буде якісним, є цифрова грамотність учасників освітнього процесу. Під цифровою грамотністю ми розглядаємо різні її види: медіаграмотність, ставлення до інновацій, комунікативна, комп'ютерна, інформаційна грамотність. Мобільні технології в процесі фізичного виховання студентів використовуються в якості допоміжних технічних засобів і не дають належного впливу на якість процесу навчання. Але використання додаткових форм та методів сприяло збереженню високого рівня мотивації до регулярних занять руховою активністю. Кількість переглядів і коментарів користувачів Інтернет-ресурсів дозволяє зробити такий висновок.

Використання мобільних інформаційних технологій та Інтернет-ресурсів в процесі фітнес-тренувань дозволяє підтримувати рівень щотижневої рухової активності молодих людей на прийнятному, для підтримки фізичної форми студентів.

Студенти об'єднуються у різні мережеві угруповання, під час самостійних занять не розлучалися зі своїми мобільними пристроями, тому всі види рухової діяльності одних, доступні для перегляду інших. Такий вид роботи дозволяє виконувати групові завдання по монтуванню відео та використовується як звіт за виконанні завдання. Тому при розробці практичних завдань для студентів необхідно враховувати наявність просторових і інших умов для заняття фізичною культурою і спортом, рівні фізичного розвитку студентів, стан здоров'я.

Психологічний аспект при здійсненні заходів на віддаленні є також надто важливим, оскільки всі студенти відзначають, що при дистанційному навчанні не вистачає людського спілкування, не вистачає спілкування з однолітками, з викладачем, тренером,

які змогли б стежити за правильним виконанням фізичних вправ. Важливість правильного погляду на ситуацію, погляд на грамотне використання технологічних засобів повинні сформувати викладачі та навчити правильному розподілу часу.

Нами виявлені основні проблеми, та труднощі що виникли у студентів під час навчального процесу дистанційного формату.

По-перше, наявність негативного психологічного чинника від тривалої відсутності безпосередніх контактів з однолітками, викладачами, тренерами, що потребує обговорення даної теми фахівцями-психологами і їх рекомендацій.

По-друге, відсутність будь-яких контролюючих заходів з перевірки безпосереднього виконання студентами завдань. Дана проблема важко вирішувана з точки зору того, що студентів багато, а викладач один. Пропозиція виходу з даної ситуації – правильна організація індивідуальної роботи зі студентами, правильне орієнтування студентів на самостійність і самопідготовку.

По-третє, відсутність або дуже слабка мережа Інтернету, відсутність умов для занять на дому (обмеженість в просторі).

Тому індивідуальний підхід виявляється на теперішній час надто важливим та потребує великої віддачі від викладачів.

Висновки. Аналізуючи проблеми дистанційного навчання, яке виявилось необхідним на етапі розповсюдження корона вірусної інфекції та запровадження карантинних заходів, можемо підвести попередні підсумки. Заклади освіти всіх рівнів залишилися провідними соціальними інституціями. Моніторинг начального процесу та визначення проблем і шляхів їх вирішення, вкрай необхідні для вдосконалення навчального процесу та активізації залучення студентів до занять, та самостійної роботи. Набутий досвід учасників освітнього процесу та збагачення навчального контенту сучасними інформаційними технологіями дозволили успішно подолати перепони, завершити навчання та об'єктивно оцінити знання. Але для навчання студентів з спеціальності фізична культура і спорт є неоднозначним формат цифрового навчання. Дистанційне навчання не може повністю замінити практичні заняття та вправлення і може бути застосовано як тимчасовий захід з грамотним використанням сучасних технологій при надзвичайних ситуаціях.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Безопасное обучение во время пандемии COVID-19: ЮНЕСКО. URL: <https://ru.unesco.org/news/bezopasnoe-obuchenie-vo-vremyapandemii-covid-19-opublikovany-novye-rekomendacii>

Биков В.Ю. (ред.). Технологія розробки дистанційного курсу: *Навчальний посібник*. К.: Міленіум, 2008. 324 с.

Гахович С.В. Теоретичні та практичні аспекти використання системи дистанційного навчання. *Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка*: 36.н.пр. (55). 2017. С. 186-192.

Даниско О.В. Освітні можливості віртуальної кімнати Google Classroom. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка*. 2018. URL: <https://rbl3d.ukraine7.com/t95-topic>

Інформаційно-аналітична довідка про результати опитування щодо стану використання технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти. URL: <http://www.sqe.gov.ua/images/materials/опитування/зво/>

Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. (ред.) Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с. URL: https://duan.edu.ua/images/News/UA/Departments/Management/2020/monograph_ekstr_dyst_avch.pdf

Scientific Bulletin of the Izmail State University of Humanities.
Section Pedagogical Sciences. Issue 53

Наказ Міністерства освіти і науки України 30.10.2013 № 1518 «Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE24389.html.

Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE23235.html.

Рубан І.В., Третяк В.Ф. Шляхи інформатизації сучасної системи вищої освіти. *Навчально-виховний процес: методика, досвід, проблеми. Науково-методичний збірник.* Харків: ХВУ. № 2-3 (93-94). 2004. С. 27-31.

Щербина О.А. Організація навчання викладачів на робочому місці при впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в університеті. *Збірник наукових праць «Педагогічний процес: теорія і практика».* К.: Видавництво ВП «Едельвейс». Вип. 5-6 (50-51). 2015. С. 78-83.

REFERENCES

Bezopasnoe obuchenye vo vremya pandemyy COVID-19: YUNESKO.[Safe training during the COVID-19 pandemic: UNESCO]. URL: <https://ru.unesco.org/news/bezopasnoe-obuchenie-vo-vremyapandemii-covid-19-opublikovany-novye-rekomendacii>

Bykov V.YU. (red.). (2008). *Tekhnolohiya rozrobky dystantsiynoho kursu: Navchal'nyy posibnyk.* [Distance course development technology: Textbook]. K.: Milenium, P.324 [in Ukrainian].

Hakhovych S.V. (2017). *Teoretychni ta praktychni aspekty vykorystannya systemy dystantsiynoho navchannya.* [Theoretical and practical aspects of using the distance learning system]. *Viys'kovyyi instytut Kyivskoho natsional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka: Zb.n.pr.* (55), P. 186-192 [in Ukrainian].

Danyso O.V. (2018). *Osvitni mozhlyvosti virtual'noyi kimnaty Google Classroom.* [Educational opportunities of the Google Classroom virtual room]. *Resursno-oriyentovane navchannya v «3D»: dostupnist', dialog, dynamika.* URL: <https://rbl3d.ukraine7.com/t95-topic> [in Ukrainian].

Informatsiyno-analitychna dovidka pro rezul'taty opytuvannya shchodo stanu vykorystannya tekhnolohiy dystantsiynoho navchannya u zakladakh vyshchoyi osvity. [Information and analytical report on the results of the survey on the state of use of distance learning technologies in higher education institutions]. URL: <http://www.sqe.gov.ua/images/materials/opytuvannya/zvo/> [in Ukrainian].

Kukhareno V.M., Bondarenko V.V. (red.) (2020). *Ekstrene dystantsiynе navchannya v Ukrayini.* [Emergency distance learning in Ukraine]. Monohrafiya. Kharkiv.: Vyd-vo KP «Mis'ka drukarnya», P. 409. URL: https://duan.edu.ua/images/News/UA/Departments/Management/2020/monograph_ekstr_dyst_n_avch.pdf [in Ukrainian].

Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny 30.10.2013 № 1518 “Pro zatverdzhennya Vymoh do vyshcheykh navchal'nykh zakladiv ta zakladiv pislyadyplomnoyi osvity, naukovykh, osvitno-o-naukovykh ustanov, shcho nadayut' osvitni posluhy za dystantsiynoyu formoyu navchannya z pidhotovky ta pidvyshchennya kvalifikatsiyi fakhivtsiv za akredytovany my napryamamy i spetsial'nostyamy”. [On approval of the Requirements for higher education and postgraduate education institutions, scientific, educational and scientific institutions that provide educational services in the form of distance learning for training and retraining of specialists in accredited areas and specialties]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE24389.html. [in Ukrainian].

Polozhennya pro dystantsiynе navchannya, zatverdzhene nakazom Ministerstva osvity i

nauky Ukrainy vid 25 kvitnya 2013 roku № 466. [Regulations on distance learning, approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated April 25, 2013 № 466]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE23235.html. [in Ukrainian].

Ruban I.V., Tretyak V.F. (2004). Shlyakhy informatyzatsiyi suchasnoyi systemy vyshchoyi osvity. Navchal'no-vykhovnyy protses: metodyka, dosvid, problemy. [Ways of informatization of the modern system of higher education. Educational process: methods, experience, problems]. *Naukovo-metodychnyy zbirnyk*. Kharkiv: KHVU. № 2-3 (93-94), P. 27-31 [in Ukrainian].

Shcherbyna O.A. (2015). Orhanizatsiya navchannya vykladachiv na robochomu misti pry vprovadzhenni informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy v universyteti. [Organization of teacher training in the workplace with the introduction of information and communication technologies at the university]. *Zbirnyk naukovykh prats' «Pedahohichnyy protses: teoriya i praktyka»*. K.: Vydavnytstvo VP "Edel'veys". Vyp. 5-6 (50-51), P. 78-83 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Стаття розкриває стан впровадження дистанційного навчання в закладах освіти під час ведення карантинних заходів у період пандемії Covid-19. Огляд досліджень та досвіду дозволив окреслити основні проблеми, пов'язані із певними організаційно-методичними умовами впровадження цифрових технологій у освітній процес дистанційного формату. У дослідженні проаналізовано особливості навчальних платформ та перспективи використання дистанційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, а також можливість застосування інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителів фізичної культури. Розглянуто фактори підвищення ефективності навчання за рахунок розширення інформаційної і комунікативної компетентності учасників освітнього процесу. Розкрито суть дистанційного навчання, та визначені основні напрями підвищення якості знань тих, хто навчається, через досвід впровадження цієї форми навчання в загальноосвітніх закладах та вищої освіти на кафедрі фізичної культури. Стаття висвітлює низку основних проблем та труднощів здійснення навчання у дистанційному форматі. Програмні середовища Moodle та Google Classroom виявили практичну спроможність та фактично задовольнили потреби всіх учасників освітнього процесу за рахунок можливості реалізації дидактичних принципів навчання. Нами було виявлено ефективність здійснення узагальненого підходу до створення курсів дистанційного навчання. Конкретні вимоги, їх систематизація і подібна структура з чіткими вимогами та критеріями оцінювання знань та умінь дозволяють швидко орієнтуватись та якісно здійснювати навчальний процес. Окреслено позитивні сторони та перспективи дистанційного навчання у програмних середовищах Moodle та Google Classroom. Разом з тим, визначено неможливість здійснення практичної складової навчального процесу, що вимагає специфічності вправлення при підготовці фахівців фізичної культури та спорту. Тому необхідність передбачення альтернативних видів подання інформації та отримання зворотного зв'язку вбачається ефективним.

Ключові слова: дистанційне навчання, фізична культура та спорт, середня освіта, вища освіта, технології дистанційного навчання.